

СВІТОВИЙ ДОСВІД ОПОДАТКУВАННЯ ІННОВАЦІЙНО-АКТИВНИХ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Аннаєв Б.С., Нейков С.О.

В статті аналізується існуючий світовий досвід оподаткування інноваційно-активних підприємств та його найкращих механізмів та інструментів, застосованих до вітчизняної практики

Постановка проблеми. Державна підтримка інноваційної активності підприємств відіграє важливу роль у всіх розвинених країнах. Існує значна кількість механізмів, якими держава здатна створити сприятливий інноваційний клімат, стимулювати розвиток та діяльність малих інноваційних підприємств, впровадженні технологій у виробництво тощо. Тому виникає необхідність узагальнити існуючий досвід світовий оподаткування інноваційно-активних підприємств та обрати його найкращі механізми та інструменти.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Особливу увагу привертають дослідження інноваційних процесів, інноваційної діяльності підприємств та їх податкових важилів, зокрема праці [1-7]. Проте узагальнення світового досвіду оподаткування інноваційно-активних підприємств, його механізмів та інструментів потребує додаткового дослідження

Формування цілей статті. Метою статті є узагальнення світового досвіду оподаткування інноваційно-активних підприємств, пошук механізмів, застосованих до вітчизняної практики, систематизація проблем їх застосування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Останнім часом в більшості розвинених країн спостерігається тенденція посилення податкового стимулювання інноваційних процесів на тлі скорочення прямого державного фінансування. Обсяги податкових пільг У 2010-2012 рр. були в 10 разів більше суми прямих субсидій у Канаді, в 5,5 разів – у Португалії, в 3 рази – у Японії, Нідерландах, Данії, більш, ніж у 2 рази, – в Австралії, Угорщині, Ірландії [2-3]. Більшість країн світу сьогодні надає пряму і непрямую підтримку бізнесу в галузі досліджень і розробок (ДР) (табл.1).

Таблиця 1

**Пряма державна підтримка інноваційного бізнесу й рівень
податкових пільг на ДР у деяких країнах світу в 2010-2012 рр.**

Країни	Пряме держбюджетне фінансування витрат на ДР, % від ВВП	Непряма державна підтримка ДР за допомогою податкових пільг, % від ВВП	Відношення непрямої і прямої державної підтримки ДР
Бразилія	н/д	0,04	-
Греція, Мексика	0,01	н/д	-
Польща	0,02	0,00	-
Канада	0,02	0,21	10,5
Португалія	0,02	0,11	5,5
Японія	0,02	0,06	3
Австралія	0,03	0,08	2,7
Нідерланди	0,03	0,12	3
Італія	0,04	н/д	-
Швейцарія	0,04	н/д	-
Данія	0,04	0,12	3
Угорщина	0,04	0,09	2,25
Ірландія	0,05	0,14	2,8
Туреччина	0,05	0,05	1
Китай	0,05	н/д	-
Фінляндія	0,07	н/д	-
Естонія	0,07	н/д	-
Бельгія	0,07	0,14	2
Германія	0,08	н/д	-
Ісландія	0,08	н/д	-
Норвегія	0,09	0,05	0,56
Великобританія	0,09	0,07	0,78
Австрія	0,09	0,09	1
Іспанія	0,12	0,03	0,25
Чеська Республіка	0,14	0,03	0,21
Словенія	0,14	0,14	1
Південна Корея	0,15	0,18	1,2
Швеція	0,15	н/д	-
Франція	0,15	0,23	1,53
Ізраїль	0,16	н/д	-
США	0,18	0,05	0,27
РФ	0,44	н/д	-

Таку підтримку можна подати у вигляді двох груп:

– пряма участь держави у фінансуванні: окремих проектів (у першу чергу, венчурних), підприємств (у тому числі малих інноваційних), інноваційної інфраструктури (інкубаторів, технопарків, офісів із

трансферу технологій тощо);

- непряме регулювання бізнесу податковими механізмами.

Головний принцип закордонного податкового стимулювання науково-дослідної й інноваційної активності бізнесу полягає в тому, що податкові пільги надаються не науковим організаціям, а підприємствам і інвесторам. Саме пільги на тлі конкуренції забезпечують зростання попиту на дослідження й інновації.

У світовій практиці апробовано і використовується широкий спектр податкових інструментів стимулювання інноваційної діяльності підприємств, серед яких [3, 4, 5]:

- зменшення податку на приріст інноваційних витрат;
- пільгове оподаткування дивідендів юридичних і фізичних осіб, отриманих по акціях інноваційних організацій;
- зниження ставок податку на прибуток, спрямований на замовлені й спільні ДР;
- надання дослідницького й інвестиційного податкового кредиту, тобто відстрочка податкових платежів у частині витрат із прибутку на інноваційні цілі;
- виведення з-під оподаткування окремих об'єктів (вилучення);
- спеціальні податкові режими, що передбачають пільгове або спрощене оподаткування;
- введення мораторію на зміну (погіршення) умов оподаткування;
- зв'язок надання пільг з пріоритетністю виконуваних проектів;
- зарахування частини прибутку підприємству на спецрахунки з пільговим оподаткуванням при використанні їх на інноваційні цілі;
- звільнення від сплати окремих податків для венчурних підприємств;
- податкове стимулювання діяльності нових інноваційних підприємств, малого та середнього бізнесу;
- зниження ставок податку для експортно-орієнтованих підприємств.

Слід відзначити, що в Україні не застосовується спеціальне податкове стимулювання інноваційної діяльності аналогічно досвіду європейських країн. Головними причинами такого положення є відсутність ефективного й раціонального механізму заохочення інвесторів до вкладення фінансових ресурсів у ДР та використання новітніх технологій, обмеження вибору джерел фінансування внаслідок нерозвиненості інституціональної компоненти національної інноваційної

системи загалом та відсутності попиту на вітчизняні розробки з боку реального сектору економіки зокрема.

Головними перешкодами формування моделі ефективного оподаткування вітчизняних інноваційно-активних підприємств з урахуванням закордонного досвіду є [4-7]:

- відсутність чітко сформульованих пріоритетів інноваційного розвитку країни на державному рівні,
- несформованість інституціонального середовища для функціонування інноваційних бізнес-структур в умовах ринку, стимулювання інвестицій в сферу досліджень та розробок та підвищення попиту на результати цих досліджень,
- нерозвиненість національної інноваційної системи, зокрема відсутність ефективної інфраструктури та кваліфікованих кадрів для комерціалізації новітніх технологій,
- вкрай низький рівень фінансування інноваційної сфери,
- високий рівень тенізації економіки, корупції, непрозорі схеми адміністрування податків і зборів, відсутність стратегічної довіри суспільства до податкової служби та інші.

Разом з тим єдиної точки зору фахівців на роль податкових пільг для забезпечення інноваційного росту сьогодні немає [3-5]. Так, у деяких країнах (Фінляндії, Німеччині, Швеції, Ісландії) податкові пільги практично відсутні, а державна підтримка інноваційної діяльності здійснюється винятково механізмами її субсидування. Максимальні податкові пільги дістають підприємства, що забезпечили успішну комерціалізацію результатів досліджень і розробок і одержали при цьому прибуток. В інших випадках пільги лише частково компенсують підприємницький ризик.

Висновки. Таким чином, У контексті адаптації закордонного досвіду оподаткування інноваційно-активних підприємств до вітчизняних умов, варто враховувати, що за рубіжем спостерігається більша спрямованість на стимулювання процесу і розробки, і впровадження інноваційних технологій і продуктів; результативності досліджень і розробок. Тому питання конкретизації його форм та інструментів, оцінювання ефективності є напрямками подальших досліджень.

Література

1. Новіков С. Податковий кодекс: мале підприємництво/ С. Новіков, А. Андрусенко. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Х.: Фактор, 2012. – 288 с.
2. Ованесян С. С. Налоговое стимулирование инновационной

- деятельности / С. С. Ованесян, И. С. Кисловец // Вестник-экономист. – 2011. – № 1 [Электронный научный журнал]. – Режим доступа: <http://vseup.ru>
3. Ясенова І.Б. Податкове регулювання як механізм активізації інноваційних процесів у підприємстві / І.Б. Ясенова, Є.В.Лазарєва // зб. наук. праць «Прометей». – Донецьк, 2012. – №2 (38). – С. 132-135.
4. Никифоров А. Є. Податкове стимулювання інноваційної діяльності / А. Є. Никифоров, В. М. Диба, В. О. Парнюк // Фінанси України. – 2009. – № 5. – С. 78-86.
5. Налоговое стимулирование инновационных процессов / Отв. ред. Н. И.Иванова. – М. : ИМЭМО РАН, 2009. – 160 с.
6. Інноваційна політика : європейський досвід та рекомендації для України. – Т. 1 : Ключові особливості інноваційної політики в якості основи для розробки заходів сприяння інноваціям, що спрямовують Україну до заснованої на знаннях конкурентоспроможної економіки – порівняння ситуації в ЄС і Україні. Проект ЄС «Вдосконалення стратегій, політики та регулювання інновацій в Україні» – К. : Фенікс, 2011. – 214 с.
7. Filypova S.V., Smokvina H.A. Methodology of the region's investment-and-innovation ranking and image assessment [Електронний ресурс] / С.В. Філіппова, Г.А. Смоквіна // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – Одеса, 2013. – № 1 (6). – С. 117-121. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2013/n1.html>
8. Балан О.С. Прийняття інвестиційних рішень на підприємствах виробничої сфери: [моногр.] / О.С. Балан // Одеса: вид-во «ВМВ», 2014. – 417 с.

Abstract

Annayev B., Neykov S.

Global tax experience innovation active industrial enterprises

The article analyzes the existing global tax experience innovation active enterprises and his best mechanisms and instruments applicable to the practice vitchyznyanoy.